

PRYWATNY AKT OSKARŻENIA

Przestępstwa uregulowane w Kodeksie karnym można podzielić na przestępstwa publicznoskargowe, wnioskowe i prywatnoskargowe. Kryterium podziału jest tzw. tryb ścigania. Na początku więc należy wyjaśnić czym charakteryzują się poszczególne grupy przestępstw.

Zaczynając więc od przestępstw publicznoskargowych to cechują się one tym, że postępowanie w ich sprawie jest wszczynane i prowadzone przez organy ścigania (najczęściej policję lub prokuraturę). Działają one z urzędu. Przestępstwa wnioskowe natomiast charakteryzują się tym, iż organy postępowania przygotowawczego (policja, prokuratura) mogą podjąć czynności mające na celu zabezpieczenie dowodów przestępstwa, jednak żeby kontynuować postępowanie muszą uzyskać zgodę (wniosek) osoby pokrzywdzonej. Ostatnim rodzajem przestępstw są przestępstwa prywatnoskargowe. Co do zasady w takich sprawach nie toczy się postępowanie przygotowawcze – nawet jeśli zostało takowe wszczęte, to zostanie ono umorzone, kiedy organy je prowadzące stwierdzą, że mają do czynienia w przestępstwem prywatnoskargowym. Co do zasady wszczęcie postępowania prywatnoskargowego może się toczyć tylko na skutek skargi osoby pokrzywdzonej, składanej w formie prywatnego aktu oskarżenia. W wyjątkowych przypadkach postępowanie w sprawie przestępstwa prywatnoskargowego może wszcząć prokurator, ale tylko jeśli wymaga tego interes społeczny. Na takiej samej zasadzie może on do niego wstąpić.

Przestępstwa prywatnoskargowe określa Kodeks karny. Są to:

- przestępstwo zniesławienia – art. 212 k.k.,
- przestępstwo zniewagi – art. 216 k.k.,
- przestępstwo naruszenia nietykalności cielesnej – art. 217 k.k.,
- przestępstwo nieumyślnego spowodowania średniego uszczerbku na zdrowiu – art. 157 § 1 k.k.,
- przestępstwo spowodowania lekkiego uszczerbku na zdrowiu – art. 157 § 2 k.k..

Będąc osobą pokrzywdzoną możesz wszcząć postępowanie prywatnoskargowe na dwa sposoby. Pierwszym z nich jest złożenie skargi na Policji. Zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania karnego Policja na żądanie pokrzywdzonego ma obowiązek przyjąć ustną lub pisemną skargę i w razie potrzeby zabezpieczyć dowody, po czym przesyła skargę do właściwego sądu.

Drugą drogą jest prywatny akt oskarżenia, który wnosi się bezpośrednio do sądu. Sporządzić można go samodzielnie lub skorzystać przy tym z pomocy adwokata. Prywatny akt oskarżenia jest pismem procesowym. Oznacza to, że musi spełniać określone wymogi, czyli:

1. należy w nim oznaczyć organ (w tym wypadku sąd), do którego kieruje się prywatny akt oskarżenia, oraz sprawę, którego on dotyczy,
2. należy w nim zawrzeć, kto wnosi akt oskarżenia, wraz z jego adresem,
3. musi on zawierać w sobie treść wniosku w miarę potrzeby z uzasadnieniem,
4. musi zawierać datę i podpis składającego pismo (za osobę, która nie może się podpisać, pismo podpisuje osoba przez nią upoważniona, ze wskazaniem przyczyny złożenia swego podpisu).

Prywatny akt oskarżenia musi również spełniać szczególne dla niego wymogi formalne: trzeba wskazać osobę oskarżonego, zarzucany mu czyn, dowody, na których opiera się oskarżenie oraz należy uiścić opłatę w kwocie 300 zł. Wobec tego do aktu oskarżenia pokrzywdzony powinien załączyć dowód uiszczenia powyższej opłaty do kasy sądowej.

Ustawodawca nie nakłada na pokrzywdzonego terminu, w którym powinien złożyć prywatny akt oskarżenia. Jedyne wyznaczone przez ustawodawcę wyznaczone jest związane z przedawnieniem karalności przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego – jest to rok od czasu, gdy pokrzywdzony dowiedział się o osobie sprawcy przestępstwa, nie później jednak niż z upływem 3 lat od czasu jego popełnienia.

Prywatny akt oskarżenia może zostać wniesiony przez pokrzywdzonego osobiście – przesłany do sądu za pośrednictwem poczty lub złożony na biurze podawczym Sądu, a także wniesiony przez pełnomocnika. Po wniesieniu, jest on badany przez Prezesa Sądu. Jeżeli akt oskarżenia zawiera braki formalne lub nie został opłacony, wzywa się pokrzywdzonego, do usunięcia braku w terminie 7 dni. W razie nieuzupełnienia braku w terminie, pismo uznaje się za bezskuteczne.

Rozprawę główną poprzedza posiedzenie pojednawcze, zamiast którego może być przeprowadzone postępowanie mediacyjne, na wniosek lub za zgodą stron. Posiedzenie pojednawcze rozpoczyna się wezwaniem stron do pojednania, a w razie jego nastąpienia, postępowanie zostaje umorzone. Równocześnie z pojednaniem strony mogą zawrzeć ugodę, której przedmiotem mogą być również roszczenia pozostające w związku z oskarżeniem. Stawiennictwo na posiedzeniu pojednawczym jest bardzo ważne. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo oskarżyciela prywatnego i jego pełnomocnika uważa się bowiem za odstąpienie od oskarżenia, a postępowanie jest następnie umarzone. Natomiast w razie, gdy oskarżony nie stawia się na posiedzeniu bez usprawiedliwienia, prowadzący posiedzenie pojednawcze skieruje sprawę na rozprawę główną. Również sprawa zostanie na nią skierowana w razie niedojścia do pojednania.

Inaczej jest ze skutkami niestawiennictwa oskarżyciela prywatnego na spotkaniu mediacyjnym. Nie wywołuje ono bowiem skutków tożsamy z niestawiennictwem tego oskarżyciela i jego pełnomocnika na posiedzeniu pojednawczym - nie daje podstawy do umorzenia postępowania w sprawie z oskarżenia prywatnego.

Przed rozpoczęciem przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej, oskarżyciel prywatny może odstąpić od oskarżenia, a postępowanie jest wtedy umarzone. Oskarżyciel może odstąpić od oskarżenia również po rozpoczęciu przewodu sądowego, do momentu prawomocnego zakończenia postępowania i tym samym doprowadzić do umorzenia postępowania, ale tylko za zgodą osoby oskarżonego. Również za odstąpienie od oskarżenia uważa się nieusprawiedliwione niestawiennictwo oskarżyciela prywatnego i jego pełnomocnika na rozprawie głównej. W takim przypadku postępowanie tak samo się umarza.

Bardzo ważne! Jeśli dojdzie do umorzenia postępowania z uwagi na niestawiennictwo oskarżyciela prywatnego i jego pełnomocnika na rozprawie lub posiedzeniu pojednawczym nie ma możliwości ponownego wniesienia aktu oskarżenia w tej samej sprawie przeciwko temu samemu oskarżonemu.

Podstawa prawna:

- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks Karny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1444)
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 534)

Zadanie realizowane przez Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej CIVIS SUM, finansowane ze środków przekazanych przez miasto Zielona Góra na podstawie umowy o powierzenie realizacji zadania publicznego pn. „Prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej i punktu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz realizacja zadań z zakresu edukacji prawnej w mieście Zielona Góra w 2021 r.”